

*Pasaulyje yra daug didvyrių, prie kurių krūtinės
niekada nebus prisegtos spindinčios žvaigždės už
nuopelnus.*

— Solina Rusel, Laimingų Pabaigų Saugotoja

*Mes esame išrinktosios, Dieviškosios Motinos tar-
naitės, senos giminės palikuonės, pašauktos skleisti
meilę ir tikrą laimę. Mes esame les tisseuses de
sorts... burtų audėjos.*

— Esmė Rusel, Suknelių Burtininkė

AUTORĖS PASTABA

Nors šiame pasakojime vaizduojami istoriniai įvykiai, tai yra grožinės literatūros kūrinys. Pavadinimai, veikėjai, organizacijos, įvykiai, datos ir nutikimai yra mano vaizduotės vaisius arba jais laisvai manipuluojama.

PROLOGAS

SOLINA

Tikėjimas yra esminis komponentas. Jeigu prarandi tikėjimą magija, prarandi viską.

— *Esmė Rusel, Suknelių Burtininkė*

1976 metai, rugsėjo 13 d., Bostonas

Mane visuomet liūdino pabaigos. Nutylantys paskutiniai dainos akordai. Po spektaklio nusileidžianti užuolaida. Paskutinė snaigė. Atsisveikinimai.

Daugybė atsisveikinimų.

Regis, visa tai buvo labai seniai, tačiau vis dar nublanko ir skaudina. Manau, šįvakar padauginau vyno. Nuo jo ir apėmė niūri nuotaika, o gal tiesiog per daug teko išgyventi, per daug liūdesio patirti — turiu per daug randų. Vis dėlto tie randai mane traukia — tarsi žaizdų žemėlapis, neleidžiantis pajudėti nei pirmyn, nei atgal.

Iš spintos vėl išsiimu prisiminimų dėžę ir pasidedu ant lovos. Fiziškai ji nėra sunki, bet prisiminimai joje sunkūs, slegiantys širdį.

Dėžė pagaminta iš tvirtos medžiagos, storo pilko kartono, kampuose sutvirtinto metalu, turi rankeną iš storo laido. Sulai-

kiusi kvapą, atkeliu dangtį ir nuimu kelis sluoksnius suglamžyto popieriaus, kad pamatyčiau viduje gulinčią suknelę.

Per daugybę metų ji gerokai sudūlėjo, kaip ir aš. Randu ir pluoštą laiškų — dauguma jų prancūziški, keli angliški, — perrištų kaspinu. Juos perskaitysiu vėliau; dažnai taip darau tokiais vakarais kaip šis, kai gyvenimo tuštumos ištįsta aplink mane lyg šešėliai. Šis mano ritualas vyksta tam tikra tvarka, visada tokia pačia. Kai jau tiek dalykų buvo išrauta — tiek daug prarasta, — tenka ieškoti paguodos ritualuose. Netgi liūdnuose.

Pakeliu suknelę ir laikau rankose taip, kaip laikomas kūdikis ar pažadas — arti ir truputį per stipriai. Einu prie veidrodžio, ir akimirka į mane žvelgia ji, ta mergaitė, kokia buvau dar į Paryžių neįžengus Hitleriui, pilna vilčių ir naivių svajonių. Po akimirkos ji dingsta. Jos vietoje stovi moteris, kokia tapau. Pavargusi ir vieniša. Neturinti svajonių. Žvilgsnis vėl nukrypsta į dėžę, į rudą odinį dėklą jos dugne, ir jaučiu, kaip suspaudžia širdį, prisiminus pirmą kartą, kai ją pamačiau. *Pasaugok*, tą paskutinį rytą pasakė jis ir įbruko dėklą man į rankas.

Atsegu skutimosi reikmenų dėklą šimtąjį kartą, pirštais perbraukiu per vėžlio kiauto šukas ir tokį pat batų šaukštą, skustuvą ir skutimosi šepetuką. Labai asmeniškai daiktai. Jis atidavė juos man. Išlaisvinu stiklinį buteliuką iš rudos elastingos juostos — jau seniai tuščią — ir atsuku jo kamštelį geisdama užuosti gaivų, švarų kvapą, įstrigusį atmintyje. Jūros vandens ir žaliųjų citrinų žievelės aromata.

Ansonas.

Tik šįsyk, pirmą kartą, kvapo nepajuntu. Šį tuščią buteliuką aš jau trisdešimt metų kilnoju prie nosies, ieškodama paguodos vieninteliame man likusiame jo buvimo įrodyme — kvape, tačiau dabar ir šis pranyko.

Laukiu, kol akis užplūs ašaros, bet ir tos išdžiūvusios. Aš net ašarų nebeturiu, bet gal taip ir geriau. Padedu buteliuką į vietą

ir užsegu dėklą. Žvilgsnis nukrypsta prie pluošto laiškų, kuriuos skaitydama įprastai užbaigiu ritualą, bet šįvakar to nedarysiu. Gal daugiau niekada jų neskaitysiu.

Laikas paleisti. Laikas paleisti *viską*.

Įdedu skutimosi reikmenų dėklą atgal į dėžę, tada sulankstau suknelę ir ją taip pat paguldau ten, gražiai sudedu rankoves ant liemens — taip, kaip matydavau darant per laidotuves. Tam, kad sutilptų, manau. Dar kartą paglostau medžiagą ir uždengiu dėžę.

*Adieu, Anson, mon amour. C'est la fin.**

* Sudie, Ansonai, mano meile. Tai pabaiga. (*Čia ir toliau — vertėjos pastabos.*)

1

RORĖ

1985 metai, gegužės 26 d., Bostonas

Negali būti, kad jau sekmadienis. Dar ne.

Rorė paspaudė mygtuką *Snausti* ir krito ant pagalvės trokšdama, kad diena dar neprasidėtų, tačiau už penkių minučių vėl suskambo žadintuvas, o tai galėjo reikšti tik viena. Eilinė savaitė dingo, valgant išsineštinį maistą ir žiūrint senus filmus, o be galo ilgomis naktimis skaitant apie kitų žmonių laimingas pabaigas.

Kai nusimetė antklodę ir nuleido kojas nuo lovos, ant grindų pliumptelėjo pigus meilės romanas, Ketlinos Vudivis „Rožė žiemą“. Baigė jį skaityti praėjusią naktį. Nemiegojo iki ketvirtos valandos ryto. Rorė spoksojo į knygą, išsiskleidusią jai prie kojų lyg numuštas paukštis. Ji niekada nebuvo meilės romanų mėgėja, o dabar rijo juos vieną po kito, jausdama gėdingą malonumą, kurį patiria turintieji priklausomybę nuo lošimų ar pornografijos.

Pakėlusi knygą nuo grindų, įmetė ją į pintą krepšį, kuriame

jau gulėjo dešimtys tokių leidinių, laukiančių, kol bus atiduoti labdarai. Dar viena pilna dėžė riogsojo prie lauko durų, o trečia — automobilio bagažinėje. *Greitasis maistas smegenims*, kaip sakydavo Rorės mama. Jos akys jau krypo į naujus krūvos knygų ant naktinio staliuko pavadinimus. Šį vakarą Rorės laukė naujausias Johanos Linsi romanas.

Ji perkratė neatplėštų laiškų šūsnį prie lovos, tarp jų — ir magistro programų katalogą, kurio labai norėjo išvengti. Galiausiai aptiko plieno ir aukso „Rolex“ laikrodį, bakalauro studijų baigimo proga padovanotą mamos.

Kaip ir buvo galima tikėtis, laikrodis nebėjo, data mažame burbulėlyje atsilikusi trimis dienomis. Ji nustatė teisingą laiką ir užsisegė laikrodį ant riešo, tuomet nukreipė žvilgsnį į didelį puodelį stiprios kavos. Dienos be kofeino dozės nepradės. Virtuvės vaizdas pribloškė; kriauklė sklidina nešvarių indų, šiukšlių perpildytas kibiras, o ant bufeto gulėjo likučiai maisto, užsakyto iš „Eastern Paradise“. Ketino sutvarkyti virtuvę po vakarienės, bet prasidėjo filmas „Laimingas atsitiktinumas“*, ir Rorė negalėjo atitraukti nuo jo, kol Gyr Garson ir Ronaldas Kolmanas susitaikė. Iki to laiko jau buvo visiškai pamiršusi virtuvę. Dabar irgi nebebuvu kada tvarkytis, jei norėjo iki vienuoliktos nusigauti į kitą miesto pusę.

Šliūkstelėdama grietinėlės į kavą, sudvejojo — gal paskambinti ir viską atšaukti, pasakyti, kad skauda gerklę ar ištiko migrenos priepuolis, ar apsinuodijo maistu ir vemia, — tačiau šį mėnesį jau du kartus susitikimą atšaukė, todėl toks sprendimas atpuolė.

Duše ji repetavo atsakymus į būsimus klausimus: apie studijas, pomėgius, ateities planus. Klausimai visuomet būdavo tokie patys, o Rorėi kaskart darėsi vis sunkiau apsimesti, kad jai tie dalykai rūpi. Tiesa buvo, kad ji neturėjo hobių, apie kuriuos

* „Random Harvest“ — 1942 m. hollywoodinė romantinė drama.

vertėjo kalbėti, vien mintis apie grįžimą į mokslus varė siaubą, o ateities planai buvo labai abejotini. Visgi teks apsimesti drąsia ir sakyti teisingus dalykus, nes būtent to iš jos tikimasi. Ir todėl, kad alternatyva — nirimas gilion juodon bedugnėn, kuria buvo tapęs Rorės gyvenimas, — pernelyg vargino.

Rankšluosčiu sausindama plaukus, ji parėjo į miegamąjį, slopindama pagundą grįžti prie naktinės spintelės. Pastaruoju metu buvo įprasta dieną pradėti nuo kelių Haksso laiškų, tačiau šįryt neturėjo tam laiko. Ir vis dėlto ištraukė apatinį stalčių, iškėlė iš jo dėžutę su keturiasdešimt trimis laiškais, parašytais plonomis plačiais išdėstytais raidėmis. Jie buvo gyvybės siūlas, jungiantis Rorę su juo ir saugantis, kad ji neatsimuštų į dugną.

Pirmasis laiškas pasiekė jos pašto dėžutę praėjus vos penkioms valandoms po jo skrydžio iš Lugano. Haksas išsiuntė jį naktiniu paštu, kad pasiektų ją tinkamą dieną. Tuomet, kol sėdėjo prie oro uosto vartų, parašė dar vieną laišką, o kitą — jau lėktuve. Iš pradžių jo laišškai atkeliavdavo beveik kasdien, paskui — vieną ar du kartus per savaitę, o galiausiai apskritai liovėsi.

Rorė pažvelgė į nuotrauką prie lovos, darytą restorane ant kyšulio savaitgalį, kai jis pasipiršo. Daktaras Metju Hakselis. Pažįstamiems — Haksas. Ilgėjosi jo veido, juoko, kvailų juokelių, dainavimo nepataikant į natą, jo meilės visoms smulkmenoms ir jo tobulos plaktos kiaušininės.

Jie susipažino labdaros vakarėlyje Taftso medicinos centro naujam Intensyviosios naujagimių terapijos skyriui paremti. Nuo jo šypsenos jai linko keliai, tačiau galiausiai juodu sujungė tai, kas slėpėsi po ta šypseną.

Gimęs ir užaugęs dviejų specialiųjų poreikių turinčių asmenų mokytojų šeimoje, Haksas anksti suprato tarnystės vertę. Kai mokėsi pirmame Kolumbijos universiteto kurse, miško ruošos sunkvežimis peršoko I-40 greitkelio skiriamąją juostą ir kaktomušą atsitrenkė į jo tėvų automobilį. Po laidotuvių jis metė moks-

lus, sutrikęs ir kupinas kartėlio vasarą praleido saloje prie Šiaurės Karolinos krantų plaukiodamas, degindamasis saulėje ir atsipalaiduodamas su banglentininkų būreliu. Skausmą malšino romo „Captain Morgan“ kokteiliais.

Galiausiai susiėmė, grįžo į universitetą, paskui tęsė studijas medicinos akademijoje. Jo planas buvo vidaus ligų specializacija, bet po savaitės vizituojant Vaikų ligų skyrių planai pasikeitė. Po rezidentūros Haksas pasirašė sutartį su organizacija „Gydytojai be sienų“ ir išvyko gydyti vaikų į Pietų Sudaną, taip pagerbdamas savo tėvų atminimą.

Tai buvo vienas iš dalykų, kurie jame Rorei labiausiai patiko. Jo istorija toli gražu nebuvo tobula — Metju Haksliis neturėjo jokio patikos fondo ar išskirtinio išsilavinimo prestižinėje mokykloje. Jam teko patirti tokių dalykų, kurie sukretė iki širdies gelmių, tačiau jis sugebėjo nepalūžti ir netgi padėti kitiems. Buvo sunku jį išlydėti, kai atėjo laikas, tačiau Rorė didžiavosi, kad mylimasis pasirinko tokį darbą, net jei jo laiškus buvo sunku skaityti.

Viename jis prisipažino pradėjęs rūkyti. *Visi čia rūko kaip velniai. Gal mano, kad nuo to nustos drebėti rankos. Mes visi čia neįtikėtinais pavargstame.* Kitame laiške rašė apie žurnalistę Teresę, kuri rinko medžiagą BBC istorijai ir padėjo jam palaikyti ryšį su išoriniu pasauliu. Jis rašė ir apie savo darbą, be galo ilgas dienas laikinosiose operacinėse, suluošintus ir išsigandusius vaikus, našlaičius. Ten buvo blogiau, nei Haksas kada nors įsivaizdavo, tačiau tai padėjo jam tapti geresniu gydytoju — tvirtesniu, bet ir gailesingesniu.

Darbo tempas buvo alinantis, emocinė trauma stipresnė, nei įmanoma nusakyti. *Jungtinėse Amerikos Valstijose esame labai išleptinti. Mes nepajėgūs suprasti neteisėtumo ir barbarizmo laipsnio, slegiančios visa ko stokos, kurią tenka patirti kitose pasaulio vietose. Paprasto žmogiškumo stygiaus. Tai, ką darome mes, aš ir visi kiti, tėra lašas jūroje, kai matai, kas čia vyksta.*

Toks buvo paskutinis laiškas.

Viena, dvi, trys savaitės praėjo be atsakymo į Rorės laiškus. Tada vieną dieną, jai klausantis visuomeninio nacionalinio radijo, paaiškėjo tos tylos priežastis. Jungtinės Amerikos Valstijos patvirtino, kad per ankstyvo ryto reidą Pietų Sudane ginkluotų sukilėlių būrys pagrobė tris darbuotojus: amerikietį gydytoją, slaugytoją iš Naujosios Zelandijos bei BBC ir žurnalo „World“ užduotį vykdančią britų žurnalistę.

Kelios artimiausios dienos tik patvirtino tai, ką Rorė jau žinojo, — pagrobtas amerikietis buvo Haksas, tačiau tyrėjai neturėjo už ko užsikabinti. Niekas nematė, kur nuvažiavo sunkežėmis. Niekas negalėjo apibūdinti vyrų, kurie jėga, įrėmę šautuvus į nugaras, išvarė darbuotojus iš klinikos. Niekas nepriėmė atsakomybės, nors paprastai tai įvykdavo per keturiasdešimt aštuonias valandas. Jie paprasčiausiai dingo.

Prabėgo penki mėnesiai, o Rorė vis dar laukė. Pasak Jungtinių Valstijų valstybės departamento pareiškimo, buvo mestos visos pajėgos nusikaltimui išaiškinti, tikrinamos visos versijos, nors jų ir nebuvo daug. Prieš aštuonias savaites Libijoje buvo surengtas naktinis reidas į apleistą lūšnelę, nes kažkas pranešė matęs moterį, panašią į pagrobtą žurnalistę, tačiau pareigūnai rado tik tuščią, seniai gyventojų apleistą trobą.

Oficialiuose valstybės departamento pranešimuose teigta, jog *paiėškos nenutraukiamos, dirbama kartu su įvairiomis humanitarinėmis organizacijomis, kad būtų surasti visi pagrobtieji ir užtikrintas jų saugus grįžimas namo*. Tačiau tiesa buvo tokia, kad informacijos šaltiniai išseko, o laiminga paieškų pabaiga darėsi vis mažiau įtikėtina.

Rorė spoksojo į dėžę, geisdama paimiti vieną ar du laiškus ir vėl susirangyti lovoje, bet jai reikėjo eiti. Iš tiesų, laukė net du susitikimai, jeigu priskaičiuotų pažadą Lizetei susitikti su ja kavinėje „Cukriniai bučiniai“.

Po dvidešimties minučių ji griebė savo rankinę, raktus ir dar kartą pažvelgė į veidrodį. Baltos kelnės, blyškios persikų spalvos berankovė šilkinė palaidinė ir drėgni į uodegą surišti plaukai. Lengvas makiažo sluoksnis, vienas brūkštelėjimas lūpų blizgiu ir paprasti deimantiniai klipsai. Toli nuo standarto, bet jos motinai niekada neįtiksi.

2

RORĖ

Iėjus į vidų, Rorę pasitiko mėlynių pyragėlių ir šviežiai maltos kavos kvapai. Kai nusispyrė žemakulnius batus ir gražiai pastatė juos prie durų nosimis į priekį, jei kartais tektų skubiai išbėgti — o taip jau buvo nutikę ne kartą, — virtuvėje išgirdo burzgiant motinos sulčiaspaudę.

Kaip visada, namai buvo nepriekaištingai sutvarkyti — prabangaus stiliaus šventovė su minkštais smėlio spalvos kilimais ir prie jų priderintais baldais. Ant sienų, žinoma, kabėjo tinkami paveikslai — vaisių vazos ir ašočiai su įspūdingomis aguonomis — sunkiuose paaukuotuose rėmuose. Niekur nesimatė nė vieno ne vietoje padėto daikto ar dulkelės.

Dėl namuose galiojančių kariškų motinos švaros taisyklių viskas atrodė taip pat, kaip Rorės vaikystėje. Jokių batų už vestibulio ribų. Jokių rankų atspaudų ant sienų. Jokio maisto ar gėrimų ne valgomajame — nebent vyktų pobūvis, o jų vykdavo daug. Arbatos vakarėliai, kokteilių vakarėliai, vakarienės ir, žinoma, lab-

daros renginiai mamos globojamiems gyvūnams paremti. Per juos būdavo tiekiami tobuli valgiai, o vėliau viską sutvarkydavo nuolatinė profesionalų komanda.

Rorė motiną rado virtuvėje, pilančią šviežiai spaustas apelsinų sultis į krištolinį ąsotį; jai ant riešo skimbčiojo auksinė apyrankė su pakabukais. Apsivilkusi rusvai žalsvomis kelnėmis ir krakmolytais baltais marškiniais, ji atrodė daili ir tvarkinga. Stori auksaspalviai plaukai buvo žemai surišti į uodegą. Makiažas kaip visada nepriekaištingas, subtiliai patamsintos blakstienos, parausvinti skruostai ir blyškios persikų spalvos blizgiu paryškintos lūpos. Būdama keturiasdešimt dvejų, mama vis dar traukė vyrų dėmesį.

Rorei įėjus, ji pakėlė akis.

— Štai ir tu, pagaliau, — ištarė, greitai, bet atidžiai nužvelgusi dukrą. — Jau maniau, kad vėl nepasirodysi. Ar tavo plaukai šlapi?

— Neturėjau laiko išdžiovinti. Ką man daryti?

— Ogi viskas padaryta, tikiuosi, dar neatšalo. — Motina padavė Rorei lėkštę su tobulai supjaustytu melionu ir braškių kupiną dubenėlį. — Nunešk ant stalo. Aš atnešiu visa kita.

Paėmusi vaisius, Rorė pasuko į terasą. Rytas išaušo tobulas, dangus buvo svaiginamai mėlynas, švelnus vėjelis pranašavo ankstyvą vasarą. Apačioje Bostonas driekėsi į visas puses, tikras kreivų gatvių ir griūvančių stogų kratynys. Storou kelias su nenutrūkstancia transporto srove, žalumoje paskendusio esplanada ir žvilgantį Čarlo upę, kurioje lyg taškeliai baltavo jachtos.

Ji žavėjosi šiuo prieštarų kupinu miestu, jo turtinga kolonijinė istorija ir gyvybinga įvairių tautų kultūra, susiliejusia į vieną. Menas, maistas, muzika, mokslas susiję tarpusavyje ir visi kovoja dėl pripažinimo. Buvo nuostabu miestą stebėti iš čia, nutolus nuo jo spūščių ir triukšmo. Vaikystėje jis Rorei visada atrodė truputį magiškas, lyg galėtų staiga užsiauginti sparnus ir pakilti virš jo.

Ji dažnai svajodavo iš čia išskristi, tapti kita, gyventi kitaip. Savarankiškai. Pasirinkti visiškai kitokią nei jos motinos karjerą. Turėti vyrą, visiškai nepanašų į jos tėvą. Rorei beveik pavyko.

Beveik.

Tą žodį jautė lyg akmenį ant krūtinės. Jis nuolat slėgė, paprasčiausias užduotis — nueiti į turgų ar susitikti su drauge — paversdamas beveik neįmanomomis. Poreikis pasitraukti iš pasaulio nebuvo normalus, tačiau tikrai nenaujas. Ji visuomet linko į introvertiškumą. Stengdavosi išvengti vakarėlių ir kitokių socialinių renginių, o ką jau kalbėti apie dėmesį, Rorę lydėjusį kaip Bostono visuomenės ir filantropijos elito žvaigždžių dukrą.

Niekada nė plaukelio ne vietoje, jokio netaktiško elgesio — tokia buvo Kamila Lovel Grant. Tinkama apranga, tinkamas namas, tinkamas menas. Viskas tinkama, jei nepaisytum nuolat neištikimo vyro ir užsispyrusios dukros. Vis dėlto Kamila pagirtinai nešė savo našta. Didžiąją laiko dalį.

Padėdama lėkštes su vaisiais, Rorė atidžiai nužvelgė stalą. Jis atrodė lyg iš žurnalo „Victoria“: balta staltiesė buvo nuklota močiutės „Royal Albert“ porceliano indais, o prie kiekvieno jų komplekto sulankstytos gulėjo lininės servetėlės. Stalo viduryje stovėjo vaza su mėgstamiausiomis baltosiomis gardenijomis — jos mamos vaškines primenančiomis gėlėmis. Viskas tobula, kaip paprastai.

Vėlyvųjų pusryčių tradicija prasidėjo nuo dvyliktojo Rorės gimtadienio ir tapo kasavaitiniu įvykiu. Meniu taip pat keisdavosi kas savaitę — švieži vaisiai ir koks nors naminis pyragas, skrudinti duonos trikampėliai su rūkyta lašiša ir kreminiu burseño sūriu, nepriekaištingai iškepti omletai su sezoninėmis daržovėmis. Nesikeisdavo tik gėrimas: visada kokteiliai „Mimoza“ su šviežiais spaustomis apelsinų sultimis ir tobulai atšaldytu „Veuve Clicquot“ šampanu.

Tai turėjo būti laikas pabendrauti ir pasidalinti naujienomis, tačiau pastaruoju metu įtampa jų pokalbiuose augo. Rorės mama

rado naujų, nelabai subtilių būdų leisti jai suprasti, kad jau laikas susitvarkyti gyvenimą.

Rorė ant kairės rankos piršto sukiojo žiedą su rubinu — nedidelį ovalą šiek tiek pažeista apačia. Haksas tėvo sužadėtuvių žiedas — tik tokį jis išgalėjo sau leisti, kaip kareivis grįžęs iš Korėjos karo. Haksas pažadėjo vėliau Rorei nupirkti tinkamą žiedą, o ši padovanojo norėdamas pasipiršti. Sujaudinta jo sentimentalumo, ji nusprendė žiedą pasilikti. Rorę jaudino tai, kad Haksas jai padovanojo tokį brangų daiktą. Dabar ji tik tai ir turėjo — jo motinos žiedą.

Rorė nustūmė tą mintį šalin, kai pasirodė Kamila su dviem lėkštėmis.

— Grybų ir šparagų fritata, — pranešė ji, iškilmingai dėdama lėkštes ant stalo.

— Atrodo skaniai, — pagyrė Rorė, sėsdama į savo įprastinę vietą.

Jos mama niekuomet nebuvo perekšlė, tačiau puiki šeimininkė.

Kamila iš po pažasties išsitraukė porą katalogų ir įteikė juos Rorei. Paskui atsisėdo priešais ją.

— Jie atėjo praėjusią savaitę, bet kadangi tu praleidai vėlyvuosius pusryčius, jų nematei. Man kilo pagunda paštininkei pasakyti, kad nepažįstu jokios Rorės, bet gal ji ką nors atnešė mano dukrai Aurorai.

Rorė sausai šyptelėjo.

— Sugalvok ką nors naujo, mama. Šis juokelis per daug nuvalkiotas.

— Roris yra berniuko vardas. *Tavo* vardas — Aurora. Ir jis gražus. Tikros damos vardas.

— *Senos* damos, — atkirto Rorė. — Be to, ji taip sutrumpino tėvelis. Jo tai niekada neerzino.

Kamila reagavo pikta.

— Visų pirma, reikia *būti šalia*, kad kas nors galėtų erzinti.

Rorė paėmė šakutę ir abejingai pabaksnojo savo fritatą. Tikra tiesa. Tėvo interesai visada buvo kažkur kitur. Rorė neturėjo supratimo, kiek meilės nuotykių jis patyrė, bet įtarė, kad mama galėtų pasakyti tikslų skaičių. Ji tikrai rūpestingai pildė sąrašą moterų, kurių atsirasdavo Džefrio Grantu gyvenime ir prapuldavo, įrašydavo į kolekciją kiekvieną vardą, lyg tai būtų ketvirčio dolerio moneta, įmesta į stiklainį už ištartą keiksmąžodį.

Rorė nesuvokė, kodėl mama su juo taip niekada ir neišsiskyrė, nors įtarė, kad tėvo savaitgalis Dorale su dvidešimt aštuonerių metų viešbučio registratore galėjo tapti paskutiniu lašu, perpildančiu kantrybės taurę, jei nebūtų spėjęs jos lovoje numirti pats. Tuomet kilo toks skandalas, po kurio dauguma aukštuomenės žmonių niekada visiškai neatsigavo, gardžiausias kąšnelis ir pragaištingiausia klišė, o Kamilai tai buvo tikras karūnos brangakmenis išdavysčių kolekcijoje, garbės ženklas, nusipirktas jos išdidumo kaina.

— Ar tu nevalgysi?

Rorė pasiėmė braškę ir stropiai ją kramsnojo. Kamila iš kibirėlio su ledais ištraukė „Veuve“ šampano butelį ir stengėsi jį atkimšti. Po kelių minučių Rorė ištiesė ranką per stalą ir paėmė iš jos butelį.

— Leisk, aš atkimšiu, kol dar niekam neišmušei akies.

Dusliai pokštelėjęs kamštis iššoko. Rorė įpylė šampano į dvi aukštas taures, ant viršaus dar šliūkstelėjo apelsinų sulčių.

Jiedvi be žodžių susidaužė taurėmis, iš įpročio, tada nukreipė dėmesį į maistą. Daugiausia kalbėjo Kamila, Rorė beveik neįsiterpė. Buvo aptartos plastinės operacijos ir skyrybų gandai. Artėjanti draugės kelionė į Airiją. Kito sezono Bostono operos repertuaras. Labdaros vakarėlio per atostogas tema. Galiausiai pokalbis nereikšmingomis temomis išseko ir pasuko pažįstama, nors ir nemalonia, kryptimi.

— Kažkurią dieną sutikau Diną Maršal laikrodžių taisykloje. Denisė, jos jauniausioji, rudenį stos į Bostono koledžą. Ketina stu-

dijuoti muziką. Ji groja arfa, manau. Aš jai pasakiau, kad tu rugpjūtį grįši į Taftso universitetą pabaigti magistro studijų, o kitą vasarą galbūt keliausi į Paryžių, į mūsų aptartą stažuotę. Ji prašė tau perduoti sveikinimų.

— Denisė skambina pianinu, — abejingai tarė Rorė. — Patricia groja arfa.

— Taip, žinoma, pianinu. — Kamila atsargiai servetėle nusišluostė lūpas. — O kaip tu? Ar džiaugiesi grįždama į universitetą?

Rorė pasiekė šampano butelį ir iki viršaus pripildė savo taurę, apelsinų sultims vietos nepaliko. Lėtai gurkšnodama pakėlė akis į motiną.

— Aš niekuo nesidžiaugiu, — pasakė.

Kamila atsiduso ir įsidėjo į lėkštę pyragėlį.

— Ar tu taip maištauji, Aurora?

— Man dvidešimt treji, mama. Maištą jau išaugau.

— Iš tiesų? O kaip vadini tai, kas dabar vyksta?

Rorė pastatė ant stalo savo taurę ir išsitiesė.

— Mes nesimatėme tris savaites. Ar nè neketini paklausti apie Haksą?

Kamila sumirksėjo.

— Žinoma, ketinu.

— Kada? Mes jau papusryčiavome. Aptarėme Vikės Foster veido patempimo operaciją, baisų maistą Jungtinėje Karalystėje, tavo labdaros vakarėlio planus ir Dinos Maršal dukters grįžimą į mokslus, tačiau neradai laiko paminėti mano sužadėtinio.

— Negali tikėtis, kad apie tai kalbėsiu per pusryčius.

— Kaip su tuo susiję pusryčiai?

Kamilos lūpų kampučiai nusileido beveik tobulai.

— Tiesiog elgiausi subtiliai.

— Subtiliai? — Rorė iš pykčio sukando dantis. Neva gražus elgesys prie stalo galėtų atpirkti abejingumą. — Man nereikia tavo

subtilumo, mama. Man reikia tavo rūpesčio, tačiau tau nerūpi. Niekada nerūpėjo.

Kamila išplėtė akis.

— Na ir pasakei.

— Tau jis niekada nepatiko. Nuo pirmos dienos į jį žiūrėjai taip, lyg būtų pereinamasis etapas, iš kurio aš išaugsiu, lygiai kaip laukei, kad man nusibostų amerikietiškasis futbolas.

— Tai netiesa.

— Tiesa. Tau nepatiko nei jo išvaizda, nei banglenčių sportas, nei tai, kad jis atsisakė privačios praktikos, o tikroji problema, kad tau nepatiko, jog jis kilęs iš mažo Šiaurės Karolinos paplūdimio miestelio, apie kurį niekas nėra girdėjęs. Tau nepatiko, kad jo tėvai dirbo vidurinės mokyklos mokytojais, užuot organizavę lošimus kortomis ar rengę vakarienes.

Štai ji ir čia, patentuota motinos pasipiktinimo išraiška: ištiesinti pečiai ir kilstelėtas smakras, šaltas akių blizgesys ir tiesiai į Rorę nukreipta aristokratiška nosis.

— Na ir klaiki užuomina.

— Čia ne užuomina, juk viską išdėsčiau atvirai. Dauguma motinų manytų, kad toks vyras kaip Haksas yra puikus laimikis, bet tik ne tu. Tu norėtum ko nors su garsia pavarde ir „Mayflower“ lipduku ant kelioninio lagamino, o dabar, kai Haksas dingio, matai galimybę viską pakeisti. Nors aš nesu tikra, kad tavo vedybinė partitis padėtų kam nors išrinkti tinkamą vyrą.

Kamila nutilo, jos veidas sustingo, lyg būtų gavusi netikėtą smūgį.

— Atsiprašau, — leptelėjo Rorė. — Aš nenorėjau...

— Dar ir kaip norėjai.

Rorė atsikvėpė, nirdama ant savęs, kad peržengė ribą.

— Aš tik pyktelėjau, o tu pasimaišei po kojomis.

Kamilos mina pasikeitė, tapo susirūpinusi.

— Ar tu gavai... žinių?

— Ne. Jokių žinių. Nekreipk dėmesio. Nenoriu apie tai kalbėti.

— Tada *apie ką* nori kalbėti? Neturiu jokio supratimo, kas vyksta tavo gyvenime pastaruojų metu. Neatsiliepi telefonu. Atsisakai mano kvietimų vakarieniauti. Dvi savaites iš eilės praleidai vėlyvuosius sekmadienio pusryčius. Tai ką gi tu veiki?

Rorė spoksojo į savo taure, jai staiga užgniaužė gerklę.

— Didžiąją laiko dalį aš laikiu.

— Mieloji...

Kamila ištiesė ranką per stalą ir nubraukė Rorei kirpčius nuo akių.

— Nereikia, — irzliai mestelėjo Rorė. — Nenoriu, kad manęs gailėtųm.

— Tada ko tu nori? Aš jaudinuosi dėl tavęs. Leidi dienas sukūšusi nosį į vieną iš tų savo siaubingų knygų arba prilipusi prie televizoriaus ekrano iki vėlumos žiūri senus nespalvotus sentimentalius filmus. Jau esame apie tai kalbėjusios. Tai nesveika.

— Man viskas gerai. Man tiesiog... — Ji nusuko akis, labai trokšdama nutraukti šį pokalbį. — Man tiesiog reikia laiko.

— Mieloji, tai tęsiasi jau penkis mėnesius.

Rorė metė į motiną žvilgsnį.

— Nežinojau, kad yra laiko limitas.

— Ne tai norėjau pasakyti. Kad ir kas būtų atsitikę Metju, ar jis gyvas, ar... — Ji nutilo, lyg sverdama savo žodžius. — Tu vis dar esi čia, Aurora. Vis dar gyva. Privalai gyventi, nepaisydama nieko.

Rorė nurijo ašaras. Ji norėjo tikėti, kad Haksas gyvas, kad vieną dieną grįš pas ją namo, tačiau baimė nesitraukė, sklاندė virš peties lyg nematoma ranka. Ar būtent rytoj ją pasieks naujienos? Kaip tai atsitiks? Ar ji gaus laišką? Ar jai paskambins? Gal kas nors pabels į duris? Ji niekada nesukaupė drąsos paklausti. Klausdama būtų pripažinusi, jog tai, kas vyksta, tikra, o viskas ir taip buvo pernelyg tikra.

— O jeigu aš negaliu gyventi? — tyliai paklausė Rorė.

— Nekvailiok. Žinoma, kad gali. Tokie jau mes, Grantai, esame.

Rorė užgniaužė atodūsi, norėdama, kad motina ją suprastų.

— Man tiesiog nerūpi. Niekas nerūpi.

Ji nužvelgė savo motiną, tokią šaunią ir puikiai susitvarkiusią, nepajudinamai tvirtą.

— Tu nenumanai, kokia tai būseną, tiesa? Iš ryto atsibusti ir net kojų nuo lovos nenorėti nuleisti, nenorėti nusiprausti po dušu, apsirengti ir išeiti į pasaulį, kuris puikiai sukasi be tavęs, kad ir kur pažvelgtum. Tu niekada nesi praradusi mylimo žmogaus. Tik neminėk tėvelio. Juk abi žinome, kad tai ne tas pats.

Kamila išsižiojo, paskui užsičiaupė, lyg nusprendusi apgalvoti atsakymą.

— Tu net neįsivaizduoji, ką aš esu praradusi, Aurora, — galiausiai ištare ji.

Rorė prisimerkė, nustebinta paslaptingo Kamilos tono. Juk labai mažai žinojo apie savo motinos gyvenimą. Tiek daug dalykų, kuriuos ji slėpė ir nenorėjo apie tai kalbėti.

— Turėjai ką nors kita? — švelniai paklausė Rorė. — Ką nors dar prieš tėvelį?

— Už tavo tėvo ištekėjau aštuoniolikos. Neturėjau laiko niekam prieš jį.

— Gerai, tada gal turėjai ką nors vėliau... kai jau buvote situokę?

Kamila spoksojo į dukterį išsigandusi.

— Žinoma, ne!

— Tada *ko* aš nežinau? Ko?

Kamila numojo ranka, aiškiai norėdama pakeisti temą.

— Nieko. Dabar tai neturi reikšmės, bet neužmiršk, kad ir motinos yra žmonės. Mes gyvename ir nusiviliame. Kraujuojame kaip ir visi kiti, tačiau, be to, dar turime atsakomybių, pareigų, kurias privalome atlikti ir padoriai elgtis. Ir taip judame pirmyn.

— Tik aš nematau ateities. Nieko nematau. Lyg ateities... nebūtų likę.

— Tau reikia mažiau sėdėti užsidarius, Aurora, bendrauti su žmonėmis. Kitą savaitę „Marcos“ organizuojamas kokteilių vakarėlis. Tai vienas iš Kasandros Maitland privačių renginių, kuriame ji nori pristatyti naujai atrastą violončelininkę. Kodėl mums neuėjus ten drauge? Galėtume ryte užsukti į Rozelos grožio saloną susitvarkyti plaukų ir nagų, patrumpintum tuos savo kirpčius, paskui išrinktume tau kokią mielą aprangą. Nieko nėra smagiau, kaip paišlaidauti prieš vakarėlį, kad pakeltum sau nuotaiką. Tau bus į naudą susitikti su senais pažįstamais, pasijusti normaliai.

Rorė ją šaltai nužvelgė.

— Normaliai?

— Prašau, nežiūrėk į mane taip. Negali visą laiką slėptis. Aš rūpinuosi tavimi. Gal jau laikas būtų... su kuo nors pasikalbėti?

Rorė sustingo.

— Manai, kuoktelėjau?

Kamila stropiai sulankstė servetėlę, prieš padėdama ją į šalį.

— Manau, sunkiai dorojiesi su tuo, kas atsitiko, todėl su kuo nors apie tai pasikalbėti galėtų būti naudinga. — Ji patylėjo, pasakui pridūrė: — Su kuo nors, kuo pasitiki.

Rorė sėdėjo tyliai, mėgindama sugerti geliančius motinos žodžius.

— Atsiprašau, — galiausiai tarė. — Dėl to, ką pasakiau anksčiau. Viskas dėl... Hakso. — Jo vardas strigo gerklėje. — Penktadienį vėl dvi valandas praleidau prie telefono, daugiausia laukdama. Niekas nesikeičia. *Darome viską, ką galime*. Bet tai netiesa. Kaip jie *gali* ką nors daryti, jei net nežino, kur jis yra.

Kamila reagavo įprastu garsiu atodūsiu.

— Kaip tai įmanoma? Juk turime tos srities specialistų. Ambasadorių. Diplomatus. Galų gale prezidentą, dėl Dievo meilės.

Ant krūtinės Rorė pajuto įprastą akmenį, tą patį, kuris atsi-rasdavo kaskart, kai pagalvodavo apie neįmanoma.

— Toks jausmas, kad jis negrįš.

— Ša, nutilk, — režė Kamila, siekdama dukters rankos. — Nekalbėk taip. Smakrą aukštyn ir būk draši.

Rorė nurijo ašaras ir prisiminė savo pirmus metus vidurinėje mokykloje, kai, nepavykus patekti į plaukimo komandą, prisie-kė niekada viešai neberodyti jausmų. Kamila tada labai jai padė-jo, šnabždėdama tuos pačius žodžius kaip dabar. *Privalai pakelti smakrą aukštyn ir būti draši.* Draši ji nesijautė. Jautėsi sustingusi, sutrikusi ir išsekusi.

— Kažkur skaičiau, kad kuo ilgiau yra dingęs, tuo mažesnė tikimybė rasti gyvą. — Rorė vėl pakėlė ranką nusišluostyti akis. — Pamažu prarandu viltį.

— Tučtuojau liaukis. Pasijusi geriau, kai rudenį prasidės moks-lo metai, o tau — įprastinė rutina. Užsiėmimai ir laisvalaikis su drau-gais užpildys tavo laiką.

Rorė prisiminė studijų programų katalogą ant savo naktinės spintelės ir linktelėjo, nes būtent to iš jos buvo tikimasi. Teks susi-imti ir grįžti į mokslus, kad baigtų magistro studijas, paskui pagal motinos norus patektų į stažuotę ir galbūt vieną dieną taptų ku-ratore. Visa tai labai skyrėsi nuo jos ir Hakso ateities vizijos po to, kai jis baigs savo studijas.

— Žinai, — dvejojama pasakė Kamila, — pagalvojau, kad būtų gerai, jei grįžtum namo, kol viskas... išsispręs. Dabar viena bildu po namus, o tavo kambarys lygiai toks pats, kokį palikai.

— Grįžti namo?

— Galėčiau tavimi pasirūpinti, gaminti maistą. Tau nereikė-tų dėl nieko jaudintis, tik mokytis.

Studijos. Universitetas. Susitikimas su Lizete!

— O ne. Kiek dabar valandų? — Rorė pažvelgė į laikrodį. — Man reikia eiti.

— Ką, jau?

— Žanelės Turner jaunesnioji sesutė užsirašė į vasaros kursų, o aš pažadėjau su ja susitikti ir atiduoti keletą savo senų vadovėlių.

— Šiandien? Kai žinėjai, kad valgysime vėlyvuosius pusryčius?

— Žinau. Atsiprašau. Ji atvažiuos į Breintrį trečią valandą — į savo tėvų vestuvių metines, o kursai prasideda jau rytoj. Tai vienintelis tinkamas laikas mums susitikti.

— Beveik nieko nevalgei. Leisk bent supakuoti tau maisto.

— Dėkui, — pasakė Rorė ir atsistojo. — Man viskas gerai. Tik labai nesmagu palikti tave šitoje betvarkėje.

— Nelabai turiu ką veikti. Ar atvažiuosi kitą savaitę?

Kažin kas — gal Kamilai tarp antakių susimetusi raukšlė ar burnos kampučiai — sukėlė Rorei sąžinės graužatį.

— Taip. Kitą sekmadienį. Pažadu. — Ji jau buvo beišeinanti, bet staiga pasilenkė ir pabučiavo motiną į skruostą. — Tikrai apgailėstauju dėl to, ką pasakiau. Apie tavo santuoką. Nederėjo taip kalbėti.

Kamila gūžtelėjo pečiais.

— Tikrai nederėjo, bet tu neklydai. Dabar eik. Susitik su drauge.

3

RORĖ

Išėjusi iš kavinės „Cukriniai bučiniai“, Rorė pažvelgė į laikrodį ir įsiliejo į pėsčiųjų srautą Niuberio gatvėje. Jos susitikimas su Lizete užtruko ilgiau, nei tikėjosi, todėl teko pasileisti bėgte, jei nenorėjo gauti baudos už viršytą automobilio stovėjimo laiką.

Ties gatvės kampu, kol laukė žalio šviesoforo signalo, mintys nukrypo prie rytinio pokalbio su motina. Rorė pasakė tokių dalykų, kokių pasižadėjo daugiau niekada nesakyti — net jeigu jie ir *buvo* tiesa. Šiaip ar taip, tai tik nervų gadinimas.

Iš tiesų ne motinos pasipiktinimas pažadino jos smalsumą. Vieną akimirką, kai kalbėjo apie Haksą, apie tai, kaip skaudu ką nors prarasti, mama užsimerkė ir visiškai nutilo, lyg norėdama nustumti šalin nepageidaujamą prisiminimą.

Mes kraujuojame kaip ir visi kiti.

Nors Kamilos Grant atveju tai nebuvo gryna tiesa. Bent jau Rorė to niekada nepastebėjo. Jos vaikystėje motina atrodė lyg iškalta iš marmuro, gryo ir puikaus, šalto, kai palieti ranka, tikra Hiramio Pauerso „Graikė vergė“ su bronziniu Rodeno „Ievos“ stuburu.

Nepažeidžiama — ar bent taip manė Rorė. Bet tas jos žvilgsnis ši rytą... *Tu net neišsivaizduoji, ką aš esu praradusi, Aurora.* Ką ji tuo norėjo pasakyti? Akivaizdu, kalbėjo ne apie meilužį, nors Rorė nebūtų smerkusi motinos dėl to, kad ieškojo paguodos už santuokos ribų. Ji neprisiminė laiko, kai tėvai miegojo viename kambaryje ir dalijosi ta pačia lova. Motina turėjo jaustis labai vieniša.

Galiausiai šviesoforo signalas pasikeitė, žmonių minia žengė nuo šaligatvio ir nušlepsėjo pirmyn. Rorė jau ruošėsi kirsti perėją, kai akį patraukė vienas kampinis senas blokuotasis namas, ir ji stabtelėjo.

Pastatas lyg ir niekuo neišsiskyrė iš aplinkinių — trijų aukštų aptriušusių raudonų plytų namas suapvalintu kampiniu bokštu ir raganos skrybėlės formos stogu. Niuberio gatvėje stovėjo dešimtys tokių. Ir netgi pusė Bostono gatvių buvo jų pilnos, bet šitas namas kažkuo skyrėsi nuo kitų ir todėl ją sustabdė.

Dulkėti langai be užuolaidų. Priešais — peraugusios žolės juosta, ant suskilinėjusių priekinių laiptų — šiukšlės. Čia niekas negyvena; buvo tuo tikra, tačiau apėmė keisčiausias jausmas, kad ją kažkas stebi pro viršutinius langus.

Rorė svarstė, ar nereikėtų pastato apžiūrėti iš arčiau, bet pravažiuojantis policijos automobilis priminė, kad už šešių kvartalų sukasi skaitiklis. Ji neturėjo laiko savo smalsumui patenkinti, vis dėlto skubėdama Niuberio gatve apgailestaudama vis atsigręždavo. Jautėsi taip, lyg pačiam įdomumui prasidėjus būtų palikusi pobūvį. Neapleido nuojauta, kad tas namas dar privers ją grįžti.

Jau buvo beveik ketvirta valanda, kai pagaliau pasiekė namus. Vos išvengė baudos už viršytą automobilio stovėjimo laiką, ir tai nusprendė laikyti geru ženklų. Šiomis dienomis reikėjo džiaugtis bet koku laimėjimu. Nusivalė makiažą, nusirengė išėiginius dra-

bužius ir apsvilkę treningą bei marškinėlius. Miegamajame veikė televizorius, kaip visada, tik gerokai pritildytas. Keris Grantas ir Katarina Hebern filme „Mažylio auklėjimas“. Dar viena jos keistenybė — visą parą palikti televizorių įjungtą. Tai mažino vienatvės jausmą ir kūrė iliuziją, kad yra namuose ne viena, sklaidė tylą, kuri lengvai užsipildydavo tamsiomis mintimis.

Manau, sunkiai dorojiesi su tuo, kas atsitiko.

Galvoje skambėjo motinos žodžiai. Žinoma, ji sunkiai dorojasi. Jos sužadėtinis dingo be pėdsakų. O rūpesčius teko pasakoti pareigūnui, kuris vis murmėjo *Taip, suprantu*, ir, žinoma, nieko negalėjo pakeisti.

Virtuvėje Rorė sukosi tvarkydama maisto išsinešti dėžutes ir plaudama pilną kriauklę nešvarių indų. Į mikrobangų krosnelę įdėjo dubenėlį konservuotos minestronės. Ar šitaip dabar gyvens? Valgydama konservuotą ir užsakomąjį maistą, kaupdama nešvarius indus? Tarp meilės romanų krūvų ir kassavaitinių susirėmimų su motina?

Jeigu nesusiims, baigs kaip viena iš tų moterų, kurių visas gyvenimas sukasi apie aštuoniolikos kačių gerovę ir maitinimą. Hipربولė? Galbūt, bet tikrai visai tikėtina. Reikės įsigyti porą kačių. Ir keletą gėlėtų naminių suknelių. Gal dar porą pūkuotų šlepečių.

Rorė užsimerkė, kad atsikratytų depresyvių vaizdų. Ji augo privilegijuota, viskuo aprūpinta. Turėjo automobilį, drabužių, viskas sukurta dizainerių. Važiuodavo į elitines vasaros stovyklas, mokėsi geriausiose mokyklose. Jai nieko netrūko, tik savarankiško gyvenimo. Augdama svajotojo ištrūkti iš motinos gravitacinės traukos lauko ir pasirinkti savo judėjimo kryptį. Ir jau beveik buvo tai įvykdžiusi, bet dingo Haksas, ir viskas subyrėjo.

Kur ji būtų dabar — šią minutę, — jei būtų paklausiusi Haksos patarimo vyti savo svajonę? Turėtų nuosavą galeriją, kurioje padėtų jauniems perspektyviems menininkams. Ketino tą galeriją pavadinti „Negirdėti“. Idėja ir iniciatyva buvo Haksos.

Jie nuėjo pasiklaudyti naujos grupės vienoje iš vietinių užėigų ir išsėdėjo iki uždarymo. Gatvėse buvo tylu, tad nusprendė, užuot kvietę taksi, namo keliauti pėsčiomis. Haksas apkabino Rorę per pečius, ir vėsią rudens naktį ją šildė nuo jo sklindanti šiluma. Jiems traukiant pro mažą galeriją, ji stabtelėjo pasigėrėti vienu darbu vitrinoje.

— Tau patinka menas, — tarė Haksas neįprastai rimtai. — Tu studijuoji meną. Gausi meno magistro laipsnį. Kodėl pati *ne-kuri* meno?

Rorė šelmiškai nusišypsojo.

— O kas tau sakė, kad nekuriu?

— Palauk. Tu tapai?

— Tapau? Ne. Šiek tiek eksperimentavau su tekstile, bet tik mėgėjiškai. Meninė veikla gali kelti netvarką, o mano motina to namuose tiesiog nepakęstų. Jeigu klausysiu jos ir seksiu jos pėdomis, tapsiu istorike ar meno dirbinių konservatore. Gerbiama ir tvarkinga.

— O jeigu eisi *savo* keliu?

Rorė sumirksėjo susirūpinusi ir suvokusi, kad jis laukia atsakymo, o dar labiau sutriko, kai suvokė nežinanti, ką atsakyti. Niekas niekada neklausė, ko nori *ji*. Jai pateikdavo pasiūlymų, dažniausiai motina, kaip pateikiamas kinų maisto valgiaraštis. Išsirinkite vieną patiekalą iš stulpelio A, o kitą — iš stulpelio B. Stulpelis A reiškė vedybas su *tinkamu* vyru, vaikus ir skoningus namus, o stulpelis B siejosi su karjera. Kalbant tiksliau, niekam iš Grantų dirbti nereikėjo, tačiau šeimose, turinčiose garsias pavarde ir daugybę pinigų, netapti naudingam koku nors pastebimu būdu buvo vulgaru. Juk jie, galų gale, kilę ne iš Palm Bičo.

— Tikrai nežinau, — pagaliau atsakė Rorė. — Gal įsigysiu kokią mažą studiją prie jūros ir iš įvairių medžiagų gaminsiu nuostabius jūros peizažus.

— Ar toks dalykas egzistuoja?

— Jis vadinamas tekstilės menu. Įsivaizduok skulptūros ir tapybos darbą, sukurtą iš medžiagos skiautelių. Taip žaidžiau dar vaikystėje. Man patiko jūra, bet tėvai niekuomet neturėjo laiko manęs ten nuvežti. Todėl gaminau savo paplūdinius — iš medžiagos gabalėlių.

— Kodėl aš nieko apie tai nežinojau?

Staiga susidrovėjusi ji gūžtelėjo pečiais.

— Tai tik pomėgis.

Haksas prisitraukė ją artyn ir pabučiavo į kaktą.

— Tu, Rore Grant, esi pilna siurprizų. — Jie žingsniavo toliau, ji — įkišusi ranką į jo striukės kišenę. — Kodėl man niekada neparodei nė vieno iš savo darbų? Neprisimenu, kad būčiau kada nors ką nors panašaus matęs tavo bute.

— Vienas kabo svečių miegamajame. Dar keli guli spintoje.

— Tame svečių miegamajame, į kurį tu manęs niekada neįleidi?

— Neįleidžiu, nes jis netvarkingas. Tą kambarį buvau paverčiusi studija, kai pardavinėjau savo darbus.

Haksas sustojo ir atsigręžė į ją.

— Regis, sakei, kad tai tik tavo pomėgis.

Rorė gūžtelėjo pečiais.

— Taip ir yra, arba bent jau taip buvo. Kartą viena draugė keletą mano paveikslų parodė pažįstamam interjero dizaineriui. Jis paėmė septynis ir per dvi savaites juos visus pardavė.

— Aha! Dar vienas istorijos gabalėlis. Taigi, kada aš juos pamatysiu? Ar man negalima?

Hakso entuziazmas maloniai stebino Rorę. Paprastai suirzdavo, kai kas nors užsimindavo apie jos meną, tačiau buvo malonu, kad draugas taip rimtai į tai žiūri.

— Jeigu tikrai nori, galiu surengti privačią savo darbo apžiūrą, nebent labai skubi namo.

— Ką? Dabar?

Rorė paėmė jį už rankos.

— Eime.

Po penkiolikos minučių jie jau stovėjo priešais „Finn’s“, išskirtinį jūrų gėrybių restoraną, ir žiūrėjo į nuostabiai apšviestą jūros peizažą vitrinoje.

Ji stovėjo ramiai, mėgindama įsivaizduoti, kaip darbą pirmą kartą regi Haksas. Nerami jūra uolėtais krantais ir žemas švininis dangus. Rorė labai kruopščiai rinkosi reikiamas medžiagas. Muaras, glamžytos taftos gabalėliai, džinsas, dryžuota medžiaga, krepdešinas, tiulis, purūs nėriniai išdėlioti taip, kad sukurtų judesio ir gylio atmosferą.

Tam kūriniumi užbaigti prireikė pusės metų, tačiau jį pardavė už didelę 700 dolerių sumą. Pinigai Rorei nelabai rūpėjo, nes, priešingai nei kiti menininkai, jų nestokojo. Kur kas svarbiau buvo, kad paveikslas pakabintas garsaus restorano vitrinoje, o autorės inicialus dešiniajame apatiniame jo kampe galėjo matyti visas Bostonas.

— Jį išties sukūrei tu? — paklausė Haksas, vis dar žiūrėdamas į langą. — Jis neįtikėtinas. Atrodo, kad galėčiau eiti tiesiai į tas bangas. O dangus... — Pusė jo veido skendėjo šešėlyje, kai galiausiai atsigržė į Rorę, ir ta pusė, kurią ji matė, šypsojosi. — Rore, tai daugiau negu pomėgis. Tai talentas. Ar visi tavo paveiks-lai panašūs į šį?

— Panašūs, bet šis — mano mėgstamiausias. Jį pavadinau „Lapkričio šiaurė“.

— Tiesiog negaliu patikėti. Tavo darbai turėtų kabėti visose miesto galerijose.

Ji nusijuokė.

— Jeigu tik...

— Kas?

— Negali tiesiog pakabinti paveikslo galerijoje, Haksai. Ypač jei esi niekas. Naujas menininkas turi daugiau šansų laimėti loterijoje, nei patekti į gerą galeriją. Esu visiškai tikra, kad šis čia kabo

tik dėl to, kad mano pavardė Grant. Restorano savininkas manė, kad taip įgis mano motinos palankumą. Jis aiškiai suklydo.

— Mama nepalaiko tavo meno?

— Čia ir visa problema. Ji nežiūri į tai kaip į meną, bent jau kaip į tikrą meną.

— O kas yra *tikras* menas?

— Tikri meistrai. Rembrantas. Rafaelis. Karavadžas.

— Jau šimtai metų, kai jie mirę.

— Būtent.

Haksas susiraukė ir papurtė galvą.

— Negi reikia numirti, kad darbai būtų įvertinti? Vargu ar tai teisinga.

— Neteisinga, bet taip yra. Iki sulauki sėkmės aukcione, niekas nenori rizikuoti. Jei galėčiau, įkurčiau galerijų, eksponuojančių jaunų, dar niekam negirdėtų menininkų darbus.

— Tikrai taip padarytum?

— Taip.

— Tada atidaryk vieną čia, Bostone.

Idėjai pamažu įgaunant formą, Rorė įsispoksojo į Haksą. Surengti negirdėtų menininkų parodą. Ji nežinojo, nuo ko pradėti, be to, motinai tai visiškai nepatiks, tačiau negalėjo atsikratyti jaudulio, kurį kėlė ši mintis.

— Ar tikrai manai, kad galėčiau?

— Kodėl ne? Tu turi lėšų, ryšių, svajonę.

— O ką, jeigu tik tiek ir turiu? Tik svajonę?

Haksas apkabino ją per pečius ir prisitraukė taip arti, kad pabučiuotų į pakaušį.

— Svajonės yra kaip bangos, mažute. Turi sulaukti tinkamos bangos, tos, kuri skirta būtent tau. Kai ji atsiris, reikės šokti ant jos, ir ji tave neš. Ši svajonė tave išgarsins.

Tada Rorė juo patikėjo, bet ar vis dar tiki?

Svajonė tapti tekstilininke prasidėjo nuo vintažinių drabužių garbinimo. Ne todėl, kad labai mėgo drabužius. Mada jai taip pat nerūpėjo, tačiau pavergė audiniai, tai, kaip jie judėjo, kokį jausmą kėlė palietus ir kaip krito. Muaras, šurkščios, nelygios medžiagos, standus šilkas, permatomi nėriniai, tvidas, ėriuko vilnos minkštumo šukuotiniai audiniai — visi jie turėjo savo tekstūrą ir skirtingai elgėsi.

Pirmi Rorės darbai buvo grubūs ir netobuli, tačiau kraujyje jau prabudo kūrybos aistra, verčianti tobulėti praktikuojantis ir ieškant naujų technikų. Tai, kas prasidėjo kaip garbinimas, virto tyliu apsėdimu, kurio rezultatas buvo serija „Belaukiant audros“.

Mama jos darbus vadino dekoratyviais niekučiais, tačiau interjero dizaino salono savininkas taip jais susižavėjo, kad įdėjo į savo vitriną. Iki vasaros pabaigos jis pardavė visą kolekciją, tarp kitų — ir paveikslą, kabantį „Finn’s“ restorano vitrinoje.

Kai sulaukė skambučio, kad „Lapkričio šiaurė“ parduota ir bus eksponuojama viešoje vietoje, Rorė taip susijaudino, kad įlėkė į motinos studiją nepasibeldusi. Išgirdusi naujienas, Kamila atlaidžiai nusišypsojo ir pareiškė, kad naujiena jos nė kiek nenustebino. Tai gražus vaizdelis, o turistams tokie patinka. Motina neketino nuolaidžiauti, bet ši pastaba įskaudino Rorę labiau, nei ji kada nors leido sau pripažinti. Po to Rorė vis mažiau laiko skyrė savo menui. Kol Haksas vėl uždegė jos kūrybinę ugnelę, tačiau jam dingus, ši vėlei užgeso.

Kai skimbtelėjo mikrobangų krosnelė, Rorei jau buvo dingęs noras valgyti. Ji nuėjo į svečių miegamąjį, kurį buvo pavertusi studija. Nėkėlė čia kojos nuo tos akimirkos, kai prapuolė Haksas. Iš pradžių buvo per daug išiotusi, kad dirbtų, o vėliau negalėjo žiūrėti į nieką, kas priminė jį.

Kambarys pasirodė mažesnis, nei Rorė prisiminė, netvarkingas ir šiek tiek slegiantis, su ore vis dar tvyrančiu audinių klijų kvapu. Viename kampe stovėjo rašomasis stalas su šūsniimi meno

reikmenų katalogų, o kitame — molbertas, kurį naudojo eski-
zuodama. Prie vienos sienos stovėjo lentynos, apkrautos audinių
pavyzdžiais, o po langu buvo pakišta jau ne nauja pirкта siuvimo
mašina „Bernina“. Rorė retai ją išsitraukdavo, nes pastebėjo, jog
labiau mėgsta siūti rankomis. Dabar viskas tik rinko dulkes.

Žvilgsnis nukrypo į paveikslą be rėmų už rašomojo stalo —
milžiniškos bangos purlai taško tvirtą granito švyturį. Tai buvo
Rorės mėgstamiausias kūrinys, kuriam įkvėpimo pasisėmė iš ka-
daisė matytos ir niekada nepamirštos nuotraukos. Darbas gavo
vardą „Bebaimis“, nes tas švyturys Rorei kėlė tokį įspūdį. Tvirtas
ir nenugalimas.

Dar keturi paveikslai gulėjo spintoje. Tai buvo naujos kolek-
cijos dalis, sukurta iki Haksos dingimo. Visai neseniai — negi jau
prabėgo penki mėnesiai? — įsivaizdavo juos kabančius ant sienos
galerijoje, *savo* galerijoje. O dabar nebegalėjo nieko įsivaizduoti.

Įėjusi į kambarį, atsistojo priešais du rankdarbių rėmus, ku-
riuose daug mėnesių dūlėjo pora nebaigtų darbų. Pirštais perbrau-
kė vieną, prisimindama vėlimo valandas, reikalingas kiekvienam
sūkuriui suformuoti. Dabar jų nepabaigs. Rudenį prasidės moks-
lai, ir tam nebebus laiko. Be to, tai neturi prasmės.

Lyg iš niekur galvoje ėmė kirbėti prisiminimas apie namą
Niuberio gatvėje. Labai keista akimirka: it kas būtų patapšnojęs
per petį, o ji — atsukusi ir išvydusi seną draugą. Namas visai
nepriminė tų šaltų, kampuotų pastatų, kuriuos apžiūrinėjo praė-
jusiais metais, ir staiga Rorė suprato, kad jis tobulai tiktų jos ga-
lerijai — kupinas istorijos ir senojo Bostono žavesio. Užpildytas
įsivaizduojamais darbais, jis taps tobula seno ir naujo sąjunga.

Negirdėti.

Tas pavadinimas lyg šnabždesys žadino joje gyvybę, tarytum
keltų iš gilaus miego. Ar ji iš tiesų tai svarsto? Ar ketina imtis
seniai pamirštų planų? O kaip Haksas? Ar ne egoistiška galvoti
apie tokį dalyką, kai jo gyvenimas — jų gyvenimas *kartu* — vis

dar kabo ant plauko? Visgi jautė, kad planai, kuriuos laikė seniai mirusiais, lėtai atgyja.

Ši svajonė tave išgarsins.

Apimta impulso, Rorė ištraukė rašomojo stalo stalčių ir rausėsi jame tol, kol rado Breto Glysono, nekilnojamojo turto agento, vizitinę kortelę. Praėjusiais metais buvo jį pasamdžiusi ištirti galimybes įsigyti namą. Rorė spoksojo į kortelę, stengdamasi nugalėti norą paimti telefoną. Juk nieko blogo, jei paskambins pasiteirauti, tiesa? Tai nieko nepakeis, ji net neužsiregistruos. Tik patenkins smalsumą. Galiausiai paėmė telefoną ir surinko numerį.

Po dviejų dienų Bretas atskambino, norėdamas pateikti informaciją. Rorė kaip tik nešėsi lėkštę su plakta kiaušiniene į svetainę, kai suzvimbė telefonas. Ji sustingo, nes pastaruoju metu taip nutikdavo nuo kiekvieno skambučio. Ar čia tas skambutis? Ar yra kokių naujienų? Padėjusi lėkštę ant stalo, apsižvalgė po kambarį, ieškodama belaidžio telefono. Kai pagaliau jį rado, širdis pašėlusiai plakė.

— Alio?

— Sveiki, čia Bretas.

Rorė giliai atsiduso, išgirdusi vyro balsą.

— Nesitikėjau, kad taip greitai paskambinsite. Ar ką nors sužinojote?

— Išties sužinojau. Pagal miesto registrą, namas priklauso Solinai Rusel. Regis, ji ten buvo įsteigusi vestuvinių suknelių parduotuvę, bet ši prieš kelerius metus sudegė. Po gaisro namas išardytas iki grindjuosčių ir pradėta renovacija, kuri taip ir nebaigta. Dabar jis stovi tuščias. Neįtrauktas į parduodamų sąrašą. Regis, Rusel nesistengia juo atsikratyti. Keista, kad laiko jį tuščią, užuot išnuomojusi. Įdėjus truputį darbo, tas namas taptų gera melžiama karve.

Rorė sudribo ant sofos, mėgindama sugalvoti tinkamą atsakymą. Turėjo susivokti, kaip toli ketina eiti.

— Rore? Ar jūs vis dar mane girdite?

— Taip.

— Ar jūs tikrai tam pasiryžusi?

— Nesu tikra. Gal.

— Ką gi, tada tai gera naujiena. Visada maniau, kad mintis puiki, bet kodėl pasirinkote būtent šį pastatą iš visų, kuriuos apžiūrėjome praėjusią vasarą?

— Nežinau. Pamačiau jį ir iš karto supratau. Atrodė, jis tiesiog laukia manęs.

— Tai susiję su moteriška intuicija?

— Regis, taip. Gal galėtumėte susisiekti su savininke dėl galimos nuomos?

Vyras akimirką nutilo, kažkur fone suskambo telefonas.

— Žinoma, galiu, — galiausiai pasakė Bretas, — bet kalbėsiu be užuolankų. Drauge apžiūrėjome apie dvidešimt namų, ir jums nė vienas netiko. Jeigu domėsiuosi šiuo ir kalbėsiu su savininke, privalau žinoti, ar išties esate pasiruošusi ten persikraustyti.

Klausimas buvo sąžiningas ir visiškai teisingas. Juk Rorė atmetė visus pasiūlymus. Jai netiko nė vienas iš aplankytų namų. Ne dėl to, kad nebūtų galėjusi jų įsirengti ar bijotų prisiimti atsakomybę, — jie tiesiog jai netiko. O šis — pastatas, kurio nebuvo pastebėjusi iki vakar dienos ir į kurį niekada nebuvo įkėlusios kojos, — tiko.

— Rore?

— Taip, aš pasiruošusi persikelti.

4

SOLINA

Mes galime palikti Darbą, bet Darbas mūsų niekada nepaliks. Jis kovos, kad mus sulaikytų, vis stodamas mums skersai kelio, kol pagaliau atkreipsime į jį dėmesį. Štai ką reiškia būti išrinktuoju.

— *Esmė Rusel, Suknelių Burtininkė*

1985 metai, gegužės 29 d., Bostonas

Krūpteliu, telefonui suskambėjus lygiai aštuntą valandą ryto. Man retai kas skambina, o kai paskambina, tai paprastai ne anksčiau, nei būnu išgėrusi rytinę kavą. Leidžiu telefonui skambėti, kol pripilu kavinuką ir nuspaudžiu stūmoklį, tikėdamasi, kad jis pagaliau liausis. Su niekuo nenoriu kalbėti.

Telefonas netyla. Aš pakeliu ragelį ir iškart jį padedu. Po kelių sekundžių aparatas vėl suskamba. Aš vėl be žodžių nutraukiu skambutį vildamasi, kad skambintojas susipras ir paliks mane ramybėje. Kai telefonas suskamba trečią kartą, griebiu ragelį ir sušunku:

— Nenoriu nieko pirkti!

Jau ketinu jį nutrenkti, kai išgirstu šaižų juoką. Man jis pažįstamas ir stebėtina malonus, netgi tada, kai kava dar neišgerta.

Mano advokatas ir, tikiuosi, draugas, su kuriuo jau daugybę mėnesių nekalbėjau.

— Danieli Balantainai, ar tai tu?

— Taip, tai aš. Ir tau skambinu ne tam, kad ką nors nusi-pirktum. Kaip tik atvirksčiai. Noriu paklausti, gal norėtum kai ką *parduoti*. O jei tiksliau, išnuomoti.

— Apie ką čia kalbi?

— Vakar sulaukiau skambučio. Manęs teiravosi apie nekilnojamąjį turtą Ferfildo gatvėje.

Pasijuntu taip, lyg šalto vėjo gūsis iš užnugario būtų nutvilkęs man kaklą.

— Kažkas nori mano parduotuvės?

Stoja mandagi, bet nejauki pauzė.

— Na, ten jau senokai nėra parduotuvės, bet kai kas domisi pačiu pastatu, taip.

— Kas?

— Agentas neįvardijo savo kliento, bet jei jis susirado mane, akivaizdu, kad namų darbus atliko. Jo vardas Bretas Glysonas, dirba su „Back Bay Land Group“. Jis prašė susitikti.

— Aš nei parduodu, *nei* nuomuju.

Danielis akivaizdžiai nusivylęs manimi — pusiau suniurna, pusiau atsidūsta.

— Solina, praėjo jau treji metai — netgi daugiau negu treji, — ir abu žinome, kad vargu ar pavyks parduotuvę prikelti naujam gyvenimui. Gaisras padarė daug žalos, o galvojant apie viską...

Viską.

Ištiesiu ranką delnu į viršų ir spoksau į ją. Oda blizganti, rausva, išmarginta baltomis dėmėmis, pirštai šiek tiek sulinkę lyg paukščio nagai. Kita ranka, kuria laikau telefoną, atrodo truputį geriau, bet ir ją paženklino antrojo laipsnio nudegimai, paliko randus po gaisro, sukėlto vestuvinių suknelių parduotuvėje mano pamirštos degančios cigaretės. Neapsieita be įtvarų, fizinės terapijos ir aibės

alinančių operacijų. Paskui — dar įtvarų, dar terapijų. Kol gydytojai nusprendė, kad daugiau nieko neįmanoma padaryti.

— Ar turi omenyje mano rankas? — klausiu tyliai.

— Turiu omenyje viską, Solina. Atvykai čia viena ir pasiutusiai daug dirbai, susikūrei sau vardą iš nieko. Žmonės niekada nepamirš Rusel pavardės ir ką ji reiškė, bet dabar tu pensininkė. Kam leisti turtui dulkėti, kai už nuomą gautum pasakiškus pinigus.

— Man nereikia pinigų.

— Ne, tau jų tikrai nereikia, bet tau nereikia ir prisiminimų. Gal laikas pamiršti ir judėti pirmyn.

Jo žodžiai manyje įskelia kibirkštį.

— Manai, to užteks? Pasirašysiu kontraktą, kažkas išikels į namą, o aš viską užmiršiu?

Danielis atsidūsta.

— Ne tai norėjau pasakyti. Žinau, ką tau teko išgyventi ir kad turi priežasčių to neužmiršti, bet tu ir *neužmirši*. Bent jau ne visai. Nors, tiesą sakant, nemanau, kad laikytis įsikibus prisiminimų tau į naudą.

Susiraukiu pažiūrėjusi į kavinuką, tyliai keikdama Danielį. Kodėl jis paskambino dabar, kai man taip neblogai sekėsi apsimesti nejautria.

— Šiuo metu nenoriu apie tai kalbėti.

— Tik pažadėk, kad pagalvosi.

Atsidūstu, pavargusi nuo tokio spaudimo.

— Gerai.

— Gerai, tu jį išnuomuosi?

— Gerai, aš apie tai pagalvosiu.

— Paskambinsiu tau rytoj.

— Tik ne rytoj, — atkertu. — Skambink poryt.

— Gerai. Poryt.

Baigiu pokalbį ir grįžtu prie savo šaltos kavos. Vėl viską darysiu iš naujo. Ištraukiu kavinuko stūmoklį ir išpilu drungną birz-

galą į kriauklę. Žinau, kad Danielis nuoširdžiai rūpinasi mano reikalais ne tik dėl pinigų, kuriuos jam moku. Bet mano istorijoje yra tokių dalykų, kurie paslaptis net jam, dalykų, kuriuos privalau pamiršti visiems laikams. Pagaliau, kam jie rūpi po tiek metų? Tokie žmonės kaip aš — kaip visos Rusel — yra mirštanti rūšis, mūsų talentai menkaverčiai pasaulyje, kuris nebetiki magija.

Iš kartos į kartą mano šeimos istorija priminė *conte de fée* — pasaką. Nors *pasaka* ir nebūtų pats tinkamiausias žodis. Pasakos turi laimingas pabaigas, o pasakėčios įspėja ir moko apie pasirinkimus bei galimas jų pasekmes. Bėgant metams, Ruselų giminės moterys daug sužinojo apie pasekmes.

Mus vadino įvairiais vardais — čigonėmis, burtininkėmis, baltosiomis raganomis ir šamanėmis. Anglijoje esame pravardžiuojamos *apsukruolėmis*, nors man tas žodis niekada nepatiko. Gal todėl, kad jis susijęs su apsuksiais sukčiais, kurie laukia praėivių, kad iš jų kišenės ištrauktų keletą pensų, šarlatanais su jų netikra magija ir vulgariais šou, kaupiančiais turtus už banalybes. Mes ne tokios. Mūsų Darbas yra šventas pašaukimas.

Prancūzijoje, iš kurios esu kilusi, mes vadinamos *les tisseuses de sort* — burtų audėjomis — ir šis apibūdinimas jau yra arčiau tiesos. Mes naudojame tam tikrus įgūdžius ir talentus, burtus, žoleles, kortas ir akmenis, o asmeniškai aš — siūlus ir adatas. Šiais laikais mūsų nedaug likę, bent jau tu, kurios gyvena iš amatų, tačiau kas žino, kur ieškoti, tas randa. Kurį laiką ir aš buvau viena iš burtų audėjų, kaip mano motina ir mano močiutė, kai gyvenome siauroje, kreivoje Paryžiaus gatvelėje, diskretiškai vadinamame amatų rajone.

Mes buvome Rusel — siuvėjų šeima, o tiksliau — vestuvinių suknelių kūrėjos, turinčios ypatingą paslaptį. Nuotakos, savo vestuvių dieną dėvinčios Rusel vestuvinę suknelę, laukia laiminga pabaiga. Mes esame išrinktosios, *La Mère Divine** tarnaitės. Ir kaip

* Šventosios Motinos (*pranc.*).

visos tarnaitės turime susitaikyti su savo vienišu likimu, turime aukoti savo laimę dėl tarnystės kitiems. Kaip šventosios katalikų seserys, „juodosios ir baltosios“, kaip jas praminė teta Lilu, nuo pat mažens buvome mokomos, kad laimingos pabaigos skirtos kitiems žmonėms, ne mums.

Tai dovana, teigė *Maman**, nors atsigręžusi į praeitį nesu tikra, kad ta dovana buvo vertinga. Be to, už ją reikėjo brangiai sumokėti. Už magiją visuomet tenka *sumokėti*. Ruselų šeimos moterys labai gerai išmoko, kokia yra nepaklusnumo kaina.

Maléfice — prakeiksmas, apimantis daugybę kartų, — nes kažkokia kvaila Rusel, kurios vardas seniai pamirštas, pasitelkė *la magie*** tam, kad nuviliotų kitos moters vyrą. Taip ji sulaužė pirmąjį mūsų tikėjimo priesaką: nepakenk.

Gal tai mitas, bet įtariu, kad, kaip ir visi mitai, šis taip pat turi dalelę tiesos. Daug sykių pakartotas dalykas tampa savotiška tiesa, kaip lašas po lašo net akmenį pratašo. Taip prakeiksmas įsismelkė į mus, į mano motiną, močiutę ir promočiutę, įspėdamas, koks nelaimingas likimas laukia tų, kurios nukryps nuo savo pašaukimo. Mūsų širdys privalo būti tvirtai užrakintos pagundoms, kurios gali priversti užmiršti pagrindinį tikslą — užtikrinti kitų žmonių laimę. Toks yra Rusel katekizmas, tačiau širdžiai neįsakysi, todėl Ruselų šeimos moterys ne kartą tapo meilės grobiu ir kentėjo pasekmes.

Prietas, pasakytų kai kurie, bet aš pati mačiau įrodymų arba girdėjau apie juos. Žizelę, mano močiutę, nevykęs menininkas vyras paliko, kai ji pagimdė antrą dukterį. Teta Lilu tapo našle, jos gražiajam vyrui britui įvairavus į griovį tą dieną, kai jie grįžo iš povestuvinės kelionės Graikijoje. *Maman* buvo palikta savo paslaptingo jauno meilužio, kai pastojo. Ir, žinoma, galėčiau papasakoti apie save, bet tai jau kita istorija.

* Mama (*pranc.*).

** Magiją (*pranc.*).